

Συνέδρια - Ανακοινώσεις

50 χρόνια από την έκθεση Beveridge: Διεθνές Συνέδριο για την Κοινωνική Ασφάλεια (York, 27-30 Σεπτεμβρίου 1992)

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 50 χρόνων από την έκδοση της έκθεσης Beveridge¹, διοργανώθηκε στο Πανεπιστήμιο του York (Βρετανία) διεθνές συνέδριο με θέμα «Κοινωνική Ασφάλεια», 50 χρόνια μετά τον Beveridge». Η διάρκεια του συνεδρίου ήταν τετραήμερη και συμμετείχαν σε αυτό 450 άτομα, από 32 χώρες. Την, κατά γενική ομολογία, άριστη οργάνωση του είχαν αναλάβει από κοινού, το Κέντρο Έρευνας Κοινωνικής Πολιτικής SPRU του Πανεπιστημίου του York και το ερευνητικό Κέντρο Sticord της LSE, με την συμπαράσταση του Βρετανικού Υπουργείου Κοινωνικής Ασφάλειας (DSS) και του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Αναλυτικότερα, οι εισηγήσεις

1. Η έκθεση δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 1942 και αφορούσε στην αναδιάρθρωση του Βρετανικού συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας με άξονες τρεις βασικές προϋποθέσεις: δημιουργία Εθνικού Συστήματος Υγείας, εξασφάλιση της απασχόλησης από το κράτος (πλήρης απασχόληση) και εφαρμογή κοινωνικής πολιτικής οικογενειακών επιδομάτων. Η έκθεση θεωρήθηκε ότι έθεσε τις βάσεις όχι μόνο του Βρετανικού αλλά και πολλών άλλων σύγχρονων Κρατών Πρόνοιας.

κάλυψαν τις ακόλουθες έξι θεματικές ενότητες:

1) Ιστορικό και ιδεολογικό πλαίσιο της έκθεσης Beveridge

2) Ανταγωνιστικά μοντέλα Κοινωνικής Ασφάλειας

3) Νομικά και διοικητικά θέματα της Κοινωνικής Ασφάλειας

4) Συντάξεις και Κοινωνική Ασφάλεια για τους ηλικιωμένους

5) Προσαρμογή στις αλλαγές: φύλο και ρόλοι, οικογενειακές δομές, δημογραφία και αγορές εργασίας.

6) Οικονομικά της Κοινωνικής Ασφάλειας.

Το εναρκτήριο σημείο των περισσότερων εισηγήσεων αφορούσε στη διαπίστωση πως οι κοινωνικοοικονομικές, ιδεολογικοπολιτικές και δημογραφικές αλλαγές που συντελέστηκαν τα τελευταία 50 χρόνια, έχουν οδηγήσει σε κρίση τις λειτουργίες του Κράτους Πρόνοιας, δημιουργώντας παράλληλα ένα ριζικά διαφορετικό πλαίσιο αναγκών Κοινωνικής Ασφάλειας από εκείνο της εποχής της έκθεσης Beveridge. Οι τρόποι αντιμετώπισης των νέων αναγκών και τα μοντέλα ξεπεράσματος της κρίσης αποτέλεσαν τα κύρια σημεία διαφοροποίησης των

επιμέρους θεωρήσεων.

Υπήρξαν, για παράδειγμα, εισηγητές νεοσυντηρητικής κατεύθυνσης, που υποστήριξαν πως οι απόψεις του Beveridge, και αργότερα των Marshall και Titmuss, για ένα μοντέλο Κράτους Πρόνοιας βασισμένου στην έννοια του «κοινωνικού πολίτη» και του «κοινωνικού δικαιώματος στην Πρόνοια» (Social Citizenship Welfare State model), έχουν πια παρέλθει. Σύμφωνα με τις θεωρήσεις τους, διανύουμε μια περίοδο εμπορευματοποίησης των παροχών που παραδοσιακά, αποτελούσαν «κοινωνικά δικαιώματα εξασφαλιζόμενα από το Κράτος». «Τα κοινωνικά δικαιώματα μετατρέπονται σε εμπορεύματα που αγοράζονται και πωλούνται στην αγορά και ο πολίτης αντικαθίσταται από το άτομο που συνεισφέρει χρηματικά», τόνισε χαρακτηριστικά ο καθηγητής Baldwin, για να προσθέσει ότι «καθώς η ιδέα των όλο και περισσότερο ιδιωτικοποιημένων συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλειας θα κυριαρχεί, η ρομαντική ιστορία (sic) του Κράτους Πρόνοιας βασισμένου στον «κοινωνικό πολίτη» θα τελειώσει».

Άλλοι εισηγητές (Cass, Freeland, Mitchell) υποστήριξαν πως η έκθεση Beveridge καθώς και η ανάπτυξη των μεταπολεμικών συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλειας ήταν άρρηκτα συνδεδεμένες με το κενυσιανό μοντέλο οικονομικής διαχείρισης, το οποίο δείχνει να έχει εξαντληθεί. Σε αυτό το πλαίσιο, θεωρούν πως η περίοδος που διανύουμε χαρακτηρίζεται από προσπάθειες διαμόρφωσης εναλλακτικών προτύπων μετακενυσιανού Κράτους Πρόνοιας, προς δύο κυρίως κατευθύνσεις: το *κοινωνικο-κορπορατιστικό* μοντέ-

λο, όπως εφαρμόζεται στη Σουηδία, Αυστρία και πρόσφατα στην Αυστραλία και το *νεο-συντηρητικό*, όπως εφαρμόζεται στην Βρετανία και στις ΗΠΑ, με τις υπόλοιπες χώρες να ακολουθούν, υιοθετώντας, είτε εξ ολοκλήρου είτε εν μέρει, τα στοιχεία αυτών των μοντέλων.

Στην συζήτηση για το νέο πλαίσιο αναγκών Κοινωνικής Ασφάλειας, το ενδιαφέρον κινήθηκε, σε ένα μεγάλο βαθμό, γύρω από το ζήτημα της πλήρους απασχόλησης (βασικού σημείου της έκθεσης Beveridge). Οι προτάσεις για εγκατάλειψη του στόχου αυτού και για «προσαρμογή» στην νέα πραγματικότητα της οικονομικής ύφεσης και της αυξημένης (και αυξανόμενης) ανεργίας, οδήγησαν σε έντονες κριτικές αντιπαραθέσεις.

Πολύ ενδιαφέρον, επίσης, παρουσίασαν οι φεμινιστικές κριτικές της έκθεσης με στόχο τις μυθοποιητικές αντιλήψεις του Beveridge για την μητρότητα, την οικογένεια, τον γυναικείο αλτρουισμό κλπ., καθώς και οι κριτικές των πρακτικών των σύγχρονων Κρατών Πρόνοιας, με έμφαση στις αναλύσεις των άτυπων μορφών φροντίδας. Κοινή τους συνιστώσα η διαπίστωση πως, παρ' όλες τις αλλαγές που σημειώθηκαν και στο επίπεδο των θεσμών και στο επίπεδο των πρακτικών του Κράτους Πρόνοιας, η αναπαραγωγή της ανισότητας και των ιδεολογικών στερεοτύπων για το ρόλο των γυναικών, συνεχίζεται.

Το συνέδριο έκλεισε με ομιλία του Βρετανού υφυπουργού Κοινωνικής Ασφάλειας, που εισηγήθηκε τον περιορισμό και ίσως την σταδιακή αντικατάσταση των καθολικού χαρακτήρα παροχών, με παροχές που προϋποθέτουν τον έλεγχο των οι-

κοινωνικών μέσων (means-tested benefits). Η πρόταση συνοδεύτηκε από σειρά ειρωνικών σχολίων και αντιδράσεων, υπογραμμίζοντας με τον πιο χαρακτηριστικό τρόπο την αντίθεση των απόψεων για την εξέλιξη του μετα-κεϋνσιανού Κράτους Πρόνοιας.

Ειδικότερα, για την ελληνική παρούσα, αυτή θα χαρακτηριζόταν, μάλλον, ως τυπική. Παρ' ότι η πολυπληθέστερη, δεν συνοδεύτηκε από κάποια εκπροσώπηση στον τομέα των εισηγήσεων. Αυτό το γεγονός, κρίνεται από μόνο του ως ιδιαίτερα λυπηρό, αν σκεφτεί κανείς το ενδιαφέρον που θα μπορούσε να προξενήσει μια κριτική παρουσίαση των πρόσφατων αλλαγών στον «ασφαλιστικό χάρτη της χώρας» μας και, κυρίως, των σημαντικότερων κοινωνικών τους επιπτώσεων.

Εν κατακλείδι, το συνέδριο, για το είδος του, μπορεί να χαρακτηρισθεί πετυχημένο, παρ' όλο που σημαντικά ζητήματα, όπως οι ιδεολογικές παράμετροι του Κράτους Πρόνοιας, δεν καλύφθηκαν επαρκώς. Και αυτό το τελευταίο δεν ήταν τυχαίο. Γιατί, αν κάτι υπόβοσκε στις περισσότε-

ρες εισηγήσεις που ακούσαμε, ήταν το αδιέξοδο στο οποίο έχουν περιπέσει οι «λογικές» της νεο-συντηρητικής αμοραλιστικής ρητορίας περί αγοράς, από την μια, και της κοινωνικο-κορπορατιστικής αντίληψης για ένα γραφειοκρατικό Κράτος Πρόνοιας, βασισμένο σε αναμασήματα των αρχών του (παρωχημένου πια) κεϋνσιανού μοντέλου, από την άλλη. Αυτό που δεν ακούσαμε ήταν θέσεις και απόψεις για μια Κοινωνία Πρόνοιας, πέρα από το κράτος και την αγορά, για ένα εναλλακτικό πρότυπο κοινωνικής διαχείρισης, για μια κοινωνία αλληλεγγύης και αλληλοβοήθειας, που θα ανταποκρίνεται στην ανάγκη και όχι στο εισόδημα και στην οποία η/ο ενεργή/ός κοινωνική/ός πολίτης δεν θα αποτελεί μια απλή έκφραση, αλλά το σημείο αναφοράς και το νομιμοποιητικό όρο των θεσμών της. Όσο καιρό θα περιμένουμε την έναρξη της συζήτησης, οι πέντε δαίμονες τους οποίους ο Beveridge καταπίαστηκε να πολεμήσει (φτώχεια, αρρώστια, άγνοια, αθλιότητα και ανεργία) θα παραμένουν κοντά μας, να μας ταλαιπωρούν...

Θεόδωρος Ν. Παπαδόπουλος
Υποψήφιος Δρ. Κοινωνικής Πολιτικής

